

HATÁRÚTON

A nemzetközi migráció problémája Szerbiában és Magyarországon

■

Ördögh Tibor

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Politikatudományi Intézet, Budapest
 Pannon Egyetem, Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar,
 Társadalomtudományok és Nemzetközi Tanulmányok Intézet, Veszprém
 ordogh.tibor1985@gmail.com

■

A nemzetközi migráció problémája Szerbia esetében már évek óta kitapintható. A jobb élet reményében ezrek vándoroltak már át az elmúlt időszakban az észak-bácskai útvonalon Magyarország irányába. A határ másik oldalán viszont 2013-tól vált szemlátomást akkut gondná a megnövekedett migránsok száma. Szerbia menekültügyi rendszere alkalmatlan ennek kezelésére, míg Magyarországot a közösségi menekültügyi rendszer alkalmazása köti. Egyik országban sem bizonyulnak megfelelőnek az elhelyezési lehetőségek. A két állam miniszterelnöke hathatós megoldást sürgetett a migráció fékezésére, viszont a gyakorlatban semmilyen előrelépés nem történt. A tanulmány a megnövekedett migrációnak a hátterét és az alkalmazandó szabályozási rendszert kívánja bemutatni, továbbá a politikusok és hivatalok reakcióját a migránsok hullámaira.

Kulcsszavak: *illegális migráció, szerbiai menekültügy, európai közösségi menekültügyi rendszer, befogadóközpontok, Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, Komesarijat za izbeglice i migracije*

■

Bevezetés

Az elmúlt két év során drasztikusan megnőtt a Magyarországra illegálisan belépők száma. Az ország napjainkban Olaszország után a második olyan nagy leterheltséggel küszködő tagállama a Schengeni Övezetnek, melybe nagyszámú jogellenes határátlépő és menedékkérő érkezik (lásd 1. számú melléklet). Ezen megnövekedett incidensek aránya a magyar állam déli határszakaszán élők biztonságérzetét nagymértékben rontotta, másrészt az országos politika is aktívan bekapcsolódott 2014 elején a bevándorlási probléma médiabeli napirenden tartásába. A probléma azonban nem csak a magyar félnél okozott gondot, hiszen a Szerbia északi határsávjában élők már évek óta érzékelik az egyre nagyobb számban érkező „külföldiek” jelenlétét.

Szerbiában 2011-től figyelhető meg a menekültek számának drasztikus emelkedése. Ekkor javarészt afgán, líbiai, tunéziai és algériai fiatal emberek jelentek meg (VISNOVITZ 2011), és a szabadkai temetőben valamint a város szeméttelapén és elhagyott gyárépületekben alakították ki ideiglenes táborhelyeiket (TERHES 2014). A fenti, 2011 és 2014 között „beköltöző” migránsok mire eljutottak az észak-bácskai területre – az EU kapujába – szinte már minden pénzük elfogyott, így nomád körülmények között az emberi méltósághoz való minimális feltételekkel sem rendelkeznek (tisztálkodni a szomszédos temetőben tudtak, enni a segélyszervezeteknek és a helyi pékek felajánlásainak köszönhetően volt lehetőségük). Fölmerül a kérdés, hogy a szerbiai hatóságok mit tettek az ügy orvoslása érdekében. Jórészt 2011-től a szerbiai

állami hozzáállás változatlan: semmit sem tesznek, számukra is jobb, ha ezek a menekültek minél előbb távoznak a zöldhatáron át. „A helyi szerbiai rendőrök, ha a városban találkoznak, folyamatosan levezik őket 10–20–50 euróra. Ha nincs, jól eltángálják őket, aztán vagy viszik őket Macedóniába, vagy hagyják őket futni” (MIKLÓSI 2012). Amennyiben sikerült Magyarországra átérniük, de a magyar idegenrendészet tetten érte őket, menedékjogi kérelmet nyújthatnak be – amit nem szívesen tesznek –, viszont akkor is van rá esély, hogy a magyar fél visszatoloncolja őket Szerbiába, mint biztonságos harmadik országba, amely kategória feltételeit a Magyar Helsinki Bizottság 2011-es országjelentése nem tartja megalapozottnak (MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG 2011).

Az illegális migráció tanulmányozásához fontos feltárni az okokat, melyek elvezettek ehhez a drasztikus létszámnövekedéshez. Míg a 2000-es években többnyire az afganisztáni, iraki és pakisztáni illegális bevándorlók voltak többségben, addig napjainkra mellettük megjelentek a közel-keleti arab tavasz által gerjesztett újabb menekülthullámok betelepülői is. Harmadrészt pedig a szíriai konfliktus és az Iszlám Állam erőszakos cselekményei késztették arra a fiatal férfilakosságot, hogy ily módon próbáljanak meg eljutni a határok nélküli Európába, ahol jó esetben már valamely családtagjuk vagy rokonuk él, később pedig saját családjukat is magukkal vihetik a biztonságos és nyugodt élet reményében. Ez a közel-keleti menekültáradat egészült ki 2014 elején a koszovói albánok tömeges elvándorlásával, ami immáron tartóhatatlan állapotokat eredményezett a menekültügy terén. A koszovói albánok a kilátástalan gazdasági helyzetük, a tovább növekvő munkanélküliség és a nyomorgás elől indulnak útnak a már unióban élő rokonaikhoz. Utolsó vagyontárgyaikat pénzre cserélik, és otthonaikat hátrahagyva kézitáskákkal indulnak el családok tömegei Nyugatra a jobb élet reményében.

Az illegális migráció útvonalában is változás állt be 2014-ben. Míg korábban a közel-keletről jövő három irányból is megközelíthették Magyarországot (Ukrajna, Románia, Szerbia), addig 2014-re ez a széles határsáv lecsökkent Szerbiára. A korábbi román útvonal az ország schengeni övezethez való csatlakozása következtében szigorodott meg, míg az ukrán irány a kelet-ukrajnai konfliktus miatt járhatatlanná vált. A közel-keletről jövő menekültek Görögországból érkeznek Macedóniát át Koszovóba, majd onnan az albánokkal együtt Szerbia északi területére vándorolnak (PANNON RTV 2012). Gyakran gyalogszerrel, autóbusszal vagy vonattal közlekednek, de nem ritka az embercsempész hálózatok bekapcsolódása sem, amelyek a szerbiaiak számára jó kereseti lehetőségeket rejtenek. Tehát 2014-re koncentráldott a megnövekedett határátlépők száma és az útvonal kizárólagossága Szerbiára, ami elvezetett az apokaliptikus helyzethez.

Fontos megjegyezni, hogy Szerbia és Magyarország tranzit-országnak számít, tehát az illegális bevándorlók nem itt szeretnék munkát vállalni vagy akár a menedékkérelmüket benyújtani, hanem célországoknak Németország, Ausztria, Svájc, Belgium és Csehország számít, ahol már jelentős közösségük él, és segítheti az elhelyezkedésüket és megélhetésüket.

A tanulmány további részében a szerbiai és a magyarországi menekültügyi rendszert kívánom bemutatni, azt, hogy az egyes országokat mi jellemezte a bevándorlás témakörében, továbbá, hogy milyen lehetőségekkel számoltak a helyzet megoldásában. Az Európai Unió közös migrációs szabályozásának a részletes ismertetését az indokolja, hogy Magyarország részes fele ennek a területnek, így nem rendelkezik saját rendszerrel, továbbá, hogy Szerbiának a közeljövőben jogharmonizációt kell végrehajtania ezen a területen is.

Szerbia menekültügyi rendszere

Miként azt az Európai Bizottság Szerbiáról szóló 2014. évi jelentése megfogalmazza, a szerbiai hatóságok összességében proaktív módon harcolnak az illegális migráció ellen (EUROPEAN COMMISSION 2014). A jelentés szerint Szerbia irányából az Európai Unióba történő illegális határátkelések száma korábban csökkenő tendenciát mutatott, ugyanis a 2012-es 13 900 eset 2013-ra 8 500-ra mérséklődött. (Ennek ellent-

mond a magyar Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal kimutatása – lásd az 1. számú mellékletben). Ugyanakkor felszólítják Szerbiát, hogy a növekvő igényeknek megfelelően a férőhelyek számát növelje, mivel nincs megfelelő számú szakképzett személyzet¹, és fordítsanak különös figyelmet a kiskorúak és a veszélyeztetett csoportok helyzetére, valamint jobb koordinációra van szükség az illegális migráció összes érintett intézményével. A jelentés továbbá felhívja a figyelmet arra is, hogy a legális migráció szabályai továbbra is ellentétesek a közösségi szabályozással, így azok összehangolása elkerülhetetlen. Míg 2012-ben 6 282 személy került visszatoloncolásra, addig 2013-ban ez a szám 6 239 fő volt. Az ország 2013-ban visszafogadási megállapodást kötött Montenegróval és Bosznia-Hercegovinával.

A Szerbiában hatályos menedékjogról szóló törvényt 2007-ben fogadták el, és 2008. április 1-től hatályos. A szabályozás értelmében nem büntethetőek azok a menedékkérők, akik illegálisan lépnek be az ország területére, vagy ott tartózkodnak, feltéve, hogy kezdeményezik a menedékjogi eljárást, és érvényes magyarázatot adnak illegális belépésükre vagy tartózkodásukra. Amennyiben nem kérnek menedékstátuszt, akkor szabálysértési bírságot kell fizetniük. Ha nem tudják kifizetni, akkor elzárással sújthatóak. A menedékkérelmezőknek jogukban áll az eljárásuk folyamán jogsegélyt kérni a nem-kormányzati és civil szervezetektől, akik jogaik és kötelezettségeik ismertetéséről is tájékoztathatják őket. Az eljárás külön figyelmet szentel a család egysége elv betartásának.

Szerbiában a menedékkérel benyújtására a legális belépést vagy az illegális tartózkodást/belépést követő 72 órában van lehetőség; kivételes esetekben mód van a kérelmező mozgásszabadságának korlátozására, amennyiben fennáll a szökés veszélye. Ezután regisztrálják a kérelmezőt, ami magában foglalja a személyes adatok felvételét, fénykép és ujjlenyomat készítését, továbbá minden olyan dokumentum csatolását a kérelemhez, mely az eljárás során fontos lehet. Az eljárás megindítására 15 nap áll rendelkezésre, melynek során a kérelmezőnek jogában áll az ENSZ Menekültügyi Főbiztosának Hivatalától (UNHCR) jogsegélyt igénybe venni. Szerbia Köztársaság Menekültügyi Hivatala (Komesarijat za izbeglice i migracije Republika Srbija – KIRS) első fokon vagy elfogadja a kérelmet, és menekültként elismeri a benyújtót, vagy elutasítja azt, ha megalapozatlannak véli a kérelmet, illetve nem bizonyított a kérelem alapja. Az elutasítást jelentő kizáró okok a következők:

- béke elleni, háborús bűncselekmény vagy emberiség elleni bűntett,
- súlyos bűncselekmény elkövetése, amely nem politikai jellegű,
- menedékjogot szerzett más államban,
- harmadik országbeli állampolgársága van,
- biztonságos származási országból származik,
- menedékkérelmét a genfi egyezmény szerint elutasították már más országban,
- biztonságos harmadik országból érkezett,
- szándékosan megsemmisítette útlevelét vagy személyazonosságának megállapítását szolgáló más dokumentumát.

Az elutasító döntéssel szemben 15 napos fellebbezési határidő áll rendelkezésre az elsőfokú határozat kézhezvételétől számítva.

A menedékjogi kérelem benyújtóinak megoszlását 2008-tól 2015 első feléig a 2. számú melléklet tartalmazza főbb állampolgárság szerinti megoszlásban. Látható, 2008-tól kezdődően folyamatosan növekedett Szerbiában a menedékkérők száma. 2013-ban ez a szám elérte a hétezeret, míg 2014 első felében közel 16 500 személy élt a fenti lehetőséggel (VAJMA 2015). 2012. november 8-án fogadta el a szerbiai

1 A Magyar Helsinki Bizottság 2011-es jelentése szerint összesen két ügyintéző foglalkozott a menedékjogi kérelmekkel az első és másodfokú eljárások során.

népkepviseelőház a migráció kezeléséről szóló törvényt, amely a be- és kivándorlás problémájára kívánt választ adni, az integráció szabályait rendezte, emellett meghatározta a Menekültügyi Hivatal és a Migrációs Tanács feladatait. Jelenleg Szerbia nem rendelkezik migrációs stratégiával, a korábbi terv a 2011–2014-es időszakra vonatkozott.

A megnövekedett számú menedékkérőket az eljárás idejére és a pozitív döntés után az integrációs időszakra az államnak el kell szállásolnia, melyhez Szerbia nem rendelkezik megfelelő férőhellyel bíró befogadóközponttal és közösségi szálláshellyel (CENTRI ZA AZIL U REPUBLICICI SRBIJI):

- Állandó menedékközpontok:
  - Banja Koviljača Menedékközpont: 2008-ban kezdte meg működését, száz személy elszállásolására van lehetőség.
  - Bogovađa Menedékközpont: 2011-ben nyitották meg, kapacitása 160 fő.
- Ideiglenes központok:
  - Obrenovaci Központ: 2013-ban alakították ki 180 fős férőhellyel, azonban a 2014. évi árvizek következtében jelenleg nem üzemel.
  - Tutini Központ: A téli időszakban 80 fő, a nyári időszakban 150 fő ideiglenes elszállásolására van lehetőség.
  - Sjenicai Központ: a Berlin Hotelben 150 fő kapacitással.
  - Belgrád (Zimony-Krnjača): 2014-től, 100 fő befogadására alkalmas.

A szerbiai kormányzat az uniós elvárásnak megfelelően azt tervezi, hogy a harmadik befogadó központot Mladenovácon hozza létre a korábbi laktanya épületének átalakításával.

- 2015. január elsejére a közösségi szállások számát drasztikusan csökkentette a szerbiai belügyminisztérium. Az 1996-ban meglévő 700 helyből napjainkra 20 szállás maradt fenntartva, melyből csupán 12 van a mai Szerbia területén 901 férőhellyel, míg Koszovó területén további 8 szállás 351 fős kapacitással. Az összes intézmény teljes kapacitásterhelésen működik Szerbiában és Koszovóban (KOLEKTIVNI CENTRI). A szálláshelyek kétharmadában a belső menekültek (IDP-k) elhelyezése történt, akik 2014-es adatok szerint 223 139-en voltak.²

Az európai menekültügyi rendszer fejlődése

Magyarország 2004. május 1-jével az Európai Unió teljes jogú tagja lett, ezáltal a menekültügyi szabályozást a közösségi joggal harmonizálnia kellett, melynek eredményeként az európai menekültügyi rendszert vezették be az országban. A Schengeni Övezet és az Unió keleti tagállamaként az állam fokozottan ki van téve a menekültkérdésnek, földrajzi elhelyezkedése következtében azonban tranzitországnak számít a gyakorlatban.

Az európai integráció keretében a menekültügy és a bevándorláspolitikai összeolvadt a tagállamok kormányzati politikájában. A hidegháború idején megjelennek a negatív sztereotípiák, melyek magukkal hozták a fordított bizonyítási kényszert, nevezetesen, hogy az azilium kérelmezőjének kellett bizonyítania, hogy nem ál-menedékkérő. A bevezetett intézkedések következtében az elfogadott menedékkérelmek száma drasztikusan csökkent, mára körülbelül az esetek 10%-ában ismerik el a kérelem jogosultságát.

Az Európai Közösség tíz tagja kormányközi megállapodás keretében – tehát nem uniós jogi szabályozásban – 1990. június 15-én fogadta el a *Dublini Egyezményt* (Dublin I.). Ehhez a megállapodáshoz a későbbiekben nem EK tagok is csatlakoztak (Részesei: Dánia kivételével az EK tagok, továbbá Norvégia

2 Többnyire az észak-koszovói szerb belső menekültek és a 2014-es árvízkárosultak elszállásolása történt.

és Izland). Célja, hogy leegyszerűsítse és összehangolja a tagállamok illetékességi szabályait a kérelmek elbírálásában. Kijelöljék az eljárás lefolytatásáért felelős államokat a menekültstátusz elbírálásánál, hogy a kérelmező ne váltogathassa a benyújtási célországot a kedvezőbb elbírálás reményében. Az illetékesség szabályai a következők:

- Van-e olyan családtag, akit menekültként már elismertek. Ha igen, akkor ez a részes állam az illetékes. Az érintettek beleegyezése szükséges az eljárás lebonyolításához. Családtagnak minősül a házastárs, a kiskorú gyermek valamint a szülő.
- Ha nincs családtag, akkor a vízumot vagy tartózkodási engedélyt kiállító részes állam válik illetékessé.
- Amennyiben vízummentesen utazott be az övezetbe, akkor az az állam válik illetékessé, ahol a külső határátlépés megtörtént.
- Ha illegális migránsról van szó, akkor szintén a külső határátlépést regisztráló állam válik illetékessé. Amennyiben más tagállamban hat hónapot már illegálisan tartózkodott, akkor a fenti tartózkodás szerinti állam válik illetékessé.
- Amennyiben nem lehet kideríteni a fenti esetek egyikét sem, akkor az a részes állam válik illetékessé, ahol a kérelmet benyújtották.

Az eljárás szabályai:

- A kérelem benyújtásától számított hat hónapon belül meg kell nevezni az illetékes államot.
- Az illetékesség átadására egy hónap áll rendelkezésre a részes államoknak.
- Az illetékesség megállapítása után három hónapon belül a kérelmezőt értesíteni kell a döntésről. (Amennyiben ez nem történik meg határidőre, akkor elfogadottnak kell tekinteni a kérelmet).
- Amennyiben a kérelmező a tartózkodási helyét az eljárás ideje alatt megváltoztatta, és sikerül felkutatni, akkor vissza kell vinni őt az illetékes államba.

A Dublin I. rendszerrel kapcsolatban számos probléma fogalmazódott meg. Egyik hibája, hogy a 6+1+3 hónapos határidők tágak, és függő helyzetet eredményeznek. Az eljárás folyamán a hatóságok a közvetett bizonyítékokat nem tekintik elégségesnek (pl. a kérelmező kijelentései). Továbbá sok próbálkozás volt az államok között az illetékesség áthárítására, illetve, hogy a kérelmező eltűnése esetén az észrevételtől számított három hónapon belül az eljárást újra lehetett indítani.

1992-ben fogadták el a *Londoni Határozatokat*, melyekben a tagállamok kibújási és elutasítási gyakorlatát ültették át a mindennapokba. Ezekben határozták meg a nyilvánvalóan alaptalan menedékjogi kérelmek körét (nem lehet megállapítani a menekültenkénti elismerés konvenciók okainak fennállását: az üldöztetéstől való félelem megalapozatlan, nem valószínű a származási országában való üldöztetése, az eljárás megtévesztésen alapul; nem szükséges a kérelem elbírálása, mert az a harmadik befogadó ország feladata, a biztonságos származási ország és a biztonságos harmadik állam koncepciójának rugalmas meghatározása). A *Londoni Határozatokat* a részes államok tehát minél szélesebb körben kívánták használni, így azonban számos anomália jött létre, melynek következtében az egyes országok bíróságai rendre kimondták, hogy a szabályok mindenféle normatív értéket nélkülöznek.³

A *Maastrichti Szerződés* elfogadásával közös politikai területté válik a menekültügy, viszont nehezíti a részes államok együttműködését, hogy a terület szabályozása egyhangú döntéshozatalt írt elő, valamint, hogy összefonódott a menekültügy, a bevándorlás- és vízumpolitika.

3 Lásd: Adan és társai esetét 2000-ben az Egyesült Királyság bíróságának határozatában vagy a Rogers esetet 1996-ban a francia Államtanács döntésében.

Elsődleges célcsoportnak a gazdasági migránsok számítottak, akiknél a kiszorítás politikáját alkalmazták a tagállamok. Ilyen eszközük volt a *non-arrival* elve (vízumpolitika szigorítása), a *non-admission/non-entrée* elve (a határátlépés megnehezítése, a biztonságos harmadik ország koncepciója), a teljes menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés korlátozása, a prevenció célzatú eszközök (származási országban kell biztosítani a körülményeket). Végül a jogi szabályozás eszközeként az országok kimondták, hogy a menekültstátusz nem alkotmányos jog, így az államnak minden esetben mérlegelési joga van, hogy befogadja-e a menekültet.

Az *Amszterdami Szerződés* elfogadásával a menekültpolitika is szemléletváltáson megy keresztül, ennek keretében elmozdulás történik a korábbi restriktív szemlélettől. Ennek nyomán dolgozzák ki az *Temperei-programot* (1999–2004), amely együttes közösségi szabályozás alá veszi a legális és illegális migráció kérdéskörét, pontosabban a legális migráció segítése kitüntetett céllá válik. A program elfogadására a Tanács 1999. október 15–16-i rendkívüli ülésén került sor, amikor egy közös menekültügyi rendszer kidolgozását szorgalmazták. A Dublini-rendszer alkalmazása érdekében elfogadják a 2725/2000 EK rendeletet, amivel létrehozták az Eurodac-rendszert, melyben a menekültstátuszt kérők, az illegális határátlépők és az illegálisan tartózkodók ujjlenyomatait hasonlítják össze a bűnelkövetők azonos adataival.

A hágai program (2005–2010) 2004. november 4-i elfogadásával a jogszerűen az unió területén tartózkodó harmadik országbeli állampolgárok integrációját kívánták segíteni, amely a *Szolidaritás és migrációs folyamatok kezelése* keretprogramból és további négy pénzügyi alap létrehozásából állt:

- Európai Integrációs Alap: A harmadik országbeli menekültek beilleszkedésének segítése, annak érdekében, hogy a társadalmi, kulturális, gazdasági, vallás, etnikai különbségeket leküzdjék.
- Európai Menekültügyi Alap: A 2000 szeptemberében elfogadott 2000/596 EK rendelet irányozza elő a létrehozását, hogy a befogadást pénzeszközökkel támogassák. Az alap a nemzeti fellépés összköltségének maximum 50%-át támogatja, rendkívüli esetben annak 75%-ig terjedhet ki.
- Európai Visszatérési Alap: Akik nem teljesítik a belépés és tartózkodás feltételeit, azokat visszatérítik önkéntes vagy kényszerített alapon a származási országukba.
- Európai Külső Határok Alap: A külső határok védelmének hatékonyabbá tételét szolgálja, a közös integrált határőrizeti rendszer létrehozását nevesíti.

2003. február 18.-án sikerült elfogadni immáron közösségi kezdeményezésre a menedékjog szabályozásának minimumát jelentő Dublin II. rendeletet (A TANÁCS 343/2003/EK RENDELETE). A Dublin I. egyezmény hiányosságainak orvoslása érdekében hozták létre, melyet 2003. szeptember 1-től alkalmaznak. Részese valamennyi uniós tagállam, továbbá Norvégia, Izland, Svájc és Liechtenstein (Dánia 2006. április 1-től vezeti be). A szabályozás pontosítja a menedékjogi kérelem elbírálására illetékes tagállam meghatározását:

- a kíséző nélküli kiskorú fogalom-meghatározása,
- családtag, aki menekültként tartózkodik az egyik tagállamban,
- családtag, aki kérelmező valamely tagállamban,
- érvényes tartózkodási engedély vagy érvényes vízum:
  - Ha több tartózkodásra jogosító engedéllyel vagy vízummal rendelkezik a kérelmező:
    - leghosszabb tartózkodásra jogosító engedélyt kiállító állam,
    - azonos típusú vízumok esetében: legkésőbbi lejáratú vízumot kiállító,
    - különböző típusú vízumoknál: legkésőbbi lejáratú vízumot kiállító.
  - Ha a kérelmező legfeljebb két éve lejárt tartózkodási engedéllyel, vagy legfeljebb hat hónapja lejárt vízummal rendelkezik: lásd az előző három pontot.

- menedékkérő több mint két éve lejárt tartózkodási engedéllyel, vagy több, mint hat hónapja lejárt vízummal rendelkezik: ahol benyújtotta.
- meghamisított személyazonosság vagy hamis okmányok: nem mentesíti a kibocsátó tagállamot az illetékesség alól.
- Ha a menedékkérő jogellenesen lépte át egy tagállam külső határát, akkor az a tagállam az illetékes, melynek területére ily módon belépett:
  - Megszűnik az illetékesség, ha a menedékkérő több mint 12 hónapja lépte át a határt, ekkor ugyanis az a tagállam az illetékes, amelyben a kérelem benyújtását megelőzően legalább öt hónapig tartózkodott.
  - Ha több ilyen tagállam van, akkor az az illetékes, amelyikben legutoljára tartózkodott az előírt minimum öt hónapig.
  - Ha a harmadik ország állampolgára egy olyan tagállam területére lép, ahol vízummentességet élvez, akkor ez a tagállam az illetékes, kivéve, ha az érintett személy kérelmét egy olyan másik tagállamban nyújtja be, ahova szintén vízum nélkül léphet be: ekkor ugyanis az utóbbi tagállam lesz az illetékes.
- Ha egy tagállam területének nemzetközi tranzit területén nyújtja be a kérelmet, akkor ez a tagállam az illetékes.
- Ha a fenti esetek egyike sem, akkor az a tagállam, ahol a kérelmet benyújtotta.

A Dublin II. rendszer esetében a kérelem benyújtását követően legfeljebb három hónapon belül kell az illetékes államot megkeresni (ez jogvesztő határidő). Két hónapon belül kell a tagállamnak elbírálnia a kérelmet, amennyiben ez nem történik meg, akkor azt beleegyezésnek kell tekinteni. Új elemként vezeték be a sürgősségi kérelmet, amelyre a választ egy hónapon belül kell megadni. Az illetékesség átadására legfeljebb hat hónap áll rendelkezésre. A visszavétel szabályait is pontosították, ennek értelmében, ha a kérelmező az eljárás idején átmegy egy másik tagállam területére, akkor az illetékes állam köteles öt visszafogadni hat hónapon belül.

A Tanács 2004/83/EK rendeletének meghozásával a definíciós irányelv kiterjesztésre kerül, és immáron a korábbi genfi konvenció fogalom-meghatározásain túl bevezetésre kerül a kiegészítő védelem, melyben a nem-állami szervek üldöztetése nyomán is elismerik a menekültstátuszt (pl. Al-Kaida vagy az Iszlám Állam elől menekülők).

Az eljárási irányelv elfogadásával (A TANÁCS 2005/85/EK RENDELETE) az ultra-minimális szabályozási tartalmakat kívánták meghatározni. Hiányossága az irányelvnek, hogy továbbra is tagállami hatáskör a beléptetési szabályok köre, valamint fennmarad a különleges és gyorsított eljárás rendszere (pl. Franciaországban két nap a gyorsított eljárás).

A *Lisszaboni Szerződés* egy közös menekültügyi rendszert vizionál és egy közös bevándorlási politika meghozatalát. Ennek lépéseként 2008. június 17-én az Európai Bizottság elfogadta a *Közös európai bevándorlás-politika: elvek, fellépések, eszközök* című dokumentumot. 2008 októberében pedig megkötötték az *Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktumot*, melyben öt kötelezettségvállalást határoztak meg:

- minden uniós tagállam érdekeit figyelembe veszik,
- a visszaküldés a biztonságos származási vagy harmadik (tranzit) országba történhet,
- a külső határőrizetet hatékonyabbá teszik,
- kidolgozzák a közös európai menekültügyi-rendszert,
- partnerségi megállapodásokat kötnek a származási és tranzit-országokkal.

A közös menekültügyi rendszer kialakításában további fontos lépés volt az Európai Parlament és a Tanács 439/2010/EU rendelet elfogadása, mellyel felállításra került az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal. A szervezet elsősorban szolidaritási intézkedéseket biztosít a különösen nagy terhelésnek kitett tagállamoknak.

2008. december 3-án az Európai Bizottság kiegészítéseket javasolt a menekültügyi rendszerhez, ezáltal megnyílt az út a reformokhoz. Az Európai Parlament és a Tanács 2013. június 26-án fogadta el, hosszú tárgyalásokat követően, a korábbi menekültügyi rendszer átdolgozott változatát, mellyel a jelenleg érvényben lévő Dublin III. rendszerét alkalmazták a részes államokban (AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 604/2013/EU RENDELTE). A jelenleg hatályos menekültügyi rendszert az Egyesült Királyság és Írország is elfogadta valamennyi uniós tagállammal egyetemben, kivéve Dániát, aki a Dublin II.-t alkalmazza továbbra is. A négy uniós tag szintén részese a szabályozásnak. Az átdolgozásra azért volt szükség, mert a tagállamok a korábbi rendszerek hiányosságait kívánták orvosolni, továbbá nagyobb hangsúlyt fektettek a fogalom-meghatározásra (kiskorú gyermek, családtag), valamint a kérelmezők jogainak és kötelezettségeinek részletezésére is sorkerült.

A tagállamok illetékességi sorrendje a következő:

- Kísérő nélküli kiskorú esetén:
  - Ahol a kísérő nélküli kiskorú családtagja vagy testvére jogszerűen tartózkodik. (Amennyiben a kérelmező házas kiskorú, akinek házastársa nem tartózkodik jogszerűen a tagállamok területén, a felelős tagállam az, amelyben a kiskorúért az adott tagállam jogszabályai vagy nemzeti gyakorlata szerint felelős édesanya, édesapa, más felnőtt, vagy a kiskorú testvére jogszerűen tartózkodik.)
  - Ha másik tagállamban jogszerűen tartózkodó hozzátartozója van, és egyéni elbírálás alapján megállapítást nyer, hogy a hozzátartozó képes gondoskodni a kiskorúról, az említett tagállam egyesíti a kiskorút hozzátartozójával, és a felelős tagállam az utóbbi lesz.
  - Amennyiben családtagjai, testvérei vagy hozzátartozói egynél több tagállamban tartózkodnak: ami leginkább a kísérő nélküli kiskorú érdekét szolgálja.
  - Családtag, testvér vagy hozzátartozó hiányában az a tagállam a felelős, ahol a kérelmet benyújtották.
- Nemzetközi védelemben részesülő/kérelmező családtagok esetében: amennyiben a kérelmezőnek van olyan családtagja, akinek tartózkodását engedélyezték/folyamatban van az eljárása egy tagállamban, e tagállam lesz az illetékes.
- Tartózkodásra jogosító engedélyek és vízumok esetében:
  - Amennyiben a kérelmező rendelkezik érvényes tartózkodásra jogosító engedéllyel, az azt kibocsátó tagállam az illetékes.
  - Amennyiben a kérelmezőnek érvényes vízuma van, a vízumot kibocsátó tagállam felelős. (Amennyiben a kibocsátó más tagállamot képviselve adta ki a vízumot, akkor a képviselt tagállam lesz felelős).
  - Ha különböző tagállamok által kiállított több tartózkodásra jogosító engedéllyel vagy vízummal rendelkezik, a tagállamok a következő sorrendben vállalják a felelősséget:
    - Az a tagállam, amely a leghosszabb időtartamú tartózkodásra jogosító engedélyt állította ki, vagy – amennyiben az érvényességi időtartamok azonosak – az a tagállam, amely a legkésőbbi lejáratú idővel állította ki a tartózkodásra jogosító engedélyt;
    - Az a tagállam, amelyik a legkésőbbi lejáratú idejű vízumot állította ki, ha a különböző vízumok azonos típusúak;

- Különböző típusú vízumok esetén az a tagállam, amely a legkésőbbi lejáratú idejű vízumot bocsátotta ki, vagy – amennyiben az érvényességi időtartamok azonosak – az a tagállam, amely a legkésőbbi lejáratú idővel állította ki a vízumot.
- Amennyiben a kérelmező olyan tartózkodásra jogosító engedéllyel rendelkezik, amelyek legfeljebb két éve járt le, illetve olyan vízummal, amelyek legfeljebb hat hónapja járt le, és amelyek legális határátlépés történt: a korábbi három esetet kell alkalmazni, amíg a kérelmező a tagállamok területét el nem hagyja.

A kibocsátó tagállamot nem mentesíti a rá háruló felelősség alól, hogy a tartózkodási engedélyt vagy vízumot hamis vagy feltételezett személyazonosság alapján, vagy koholt, hamisított, illetve érvénytelen okmányok bemutatása nyomán adták ki.

- Illegális beutazás esetén:
  - Ahol az illegális határátlépés megtörtént. Ez a felelősség 12 hónappal a szabálytalan határátlépést követően megszűnik.
  - A kérelem benyújtását megelőzően már legalább öt hónapig folyamatosan egy tagállamban élt, akkor ez a tartózkodási állam lesz az illetékes.
- Vízummentes beutazás esetén:
  - Az a tagállam felelős, ahová a beutazás lehetséges volt.
  - Ha olyan másik tagállamban nyújtja be, amelynek területére ugyancsak vízummentesen léphet be. Ilyen esetben ez a másik tagállam lesz a felelős.
- Reptér nemzetközi tranzitterületen benyújtott kérelmek esetében: a tranzitterület szerinti állam lesz az illetékes.

A magyarországi menekültügy problémája

Magyarország a rendszerváltás óta a bevándorlás kérdésében nyitott volt, ami elsősorban a határon túli magyarságot érintette, ugyanakkor a menekültek tekintetében is befogadó országnak számított. Az európai integráció útján folyamatosan harmonizálta migrációs politikáját, majd a 2004-es Európai Unióhoz való csatlakozással átvette annak teljes közösségi szabályozását. 2007. december 21-én az ország a Schengeni Övezet⁴ tagjává vált, így az ország a közösségi vízum és bevándorlási politika szerves részévé, és annak következetes alkalmazójává vált. A belépéssel Magyarországnak az övezet keleti felén kiterjedt határszakaszt kell ellenőrzése alatt tartania, mely a külső szomszédok irányában kiterjed a Horvátországgal, Szerbiával, Romániával és Ukrajnával határos szakaszra. A fokozott határellenőrzést Magyarország esetében a rendőrség határrendészeti szakszolgálatát látja el, amely azonban uniós támogatásban részesül a Frontex jóvoltából (A TANÁCS 2004/2007/EK RENDELETE).

Az illegális határátlépők számának drasztikus növekedése és a menedékkérők arányának kiugró jelensége 2014-ben a magyar kormányzatot is lépéskényszerbe hozta (3. számú melléklet). A magyarországi menekültkérdés további elemzéséhez a 4. számú melléklet tartalmazza az egyes állampolgárságra vonatkozó kérelmek számát az elmúlt öt évben, továbbá az idegenrendészet által elrendelt kiutasítások számát ezzel párhuzamosan. A táblázatban látható, hogy legnagyobb arányban valóban a koszovói albánok azok, akik az elmúlt öt évben menedékjogi kérelemmel fordultak a hatósághoz, azonban az is világosan látszik,

4 Az EU tagállamok közül opt outot kapott Írország és az Egyesült Királyság, csatlakozó országa Románia, Bulgária, Ciprus (2016) és Horvátország (2016), EFTA tagok (Norvégia, Svájc, Liechtenstein, Izland), továbbá nyitott a határ Monaco, San Marino és a Vatikán irányában.

hogy a közösségi menedékjogi szabályozás következtében az ő eseteikben történt meg a legtöbb kiutasítás is. Tehát a magyar hatóság szerint az ő kérelmük megalapozatlan volt, így ezeket a kérelmezőket visszaszállították Koszovóba vagy Szerbiába – már amennyiben sikerült Magyarországon megtalálni őket, és nem távoztak más tagállam területére.

Az 5. számú mellékletből kitűnik, hogy a menedékesként és oltalmazottként elismert személyek száma a valóságban nem magas a benyújtott kérelmekhez viszonyítva. Annál drasztikusabb képet mutat a kérelmek megszüntetésének és elutasításának aránya. Ennek hátterében az a jelenség húzódik meg, hogy az illegális határátlépők – amennyiben tetten érik őket –, azonnal menedékjogi kérelmet nyújtanak be az idegenrendészetnek, majd pár napon belül megpróbálnak továbbutazni Nyugat-Európa irányába. Magyarország esetében nagyon alacsony a menekültként vagy oltalmazottként elismert személyek aránya ahhoz képest, hogy mekkora a benyújtott kérelmek száma. Az állampolgárság szerinti megoszlást látva megállapítható, hogy a korábbiakban a szómáliai és afgán menekültek státuszát ismerték el (lásd a 6. számú mellékletet).

Míg a tartósan az ország területén tartózkodók aránya nem növekedett tendenciaszerűen az elmúlt öt évben, addig a médiában megjelenő illegális határátlépők száma drasztikusan megnőtt, ezáltal pedig a menedékkérők száma is megduplázódott. A kormányzó Fidesz vezető politikusai úgy érezték, hogy meg kell kongatniuk a vészharangot, és elindult egy bevándorlás-ellenes retorika a köreikben. Ekkor hívták föl a figyelmet arra, hogy a megnövekedett létszám miatt az anyagi teher is megnő az említett migránsok ellátása terén, s ezt Magyarország nem tudja biztosítani. A valósághoz hozzátartozik, hogy a korábbi fejezetben említett közös alapok éppen ezt a célt szolgálják. A gyakorlatban viszont az a probléma merült föl, hogy a meglévő befogadóállomások kapacitása valóban alacsony:

- Bicskei Befogadó Állomás:
  - Bicskei Telephely: 1989-ben nyitották meg. Afganisztánból, Irakból, Iránból, Koszovóból, Nigériából és Szomáliából menekültek befogadóállomása. 2013-ban átlagosan 385 fő elhelyezését biztosították.
  - Debreceni Telephely: 1995-ben nyitották meg. Afganisztánból, Pakisztánból és Koszovóból érkezők befogadására szolgál. Az átlagosan ellátottak száma 2012-ben 317 fő, 2013-ban 736 fő volt.
  - Vámoszabadi Telephely: 2013-ban nyitották meg. 2013-ban 30 országból 490 menedékkérőt fogadott a befogadó intézmény.
- Menekültügyi Órzott Befogadó Központ: Békéscsabán, Nyírbátor és Debrecen telephelyeken működik. A befogadottak számáról nincs információ.
- Balassagyarmati Községi Szállás: 2011-ben kezdte meg működését, kapacitása 111 fő. A közösségi szálláson elsősorban az idegenrendészeti eljárás alatt álló külföldieket helyezik el, illetve ott a hatóság a harmadik országbeli állampolgár kijelölt helyen való tartózkodását rendelheti el.

A Fidesz frakcióvezetője, Rogán Antal 2014 februárjában a problémák orvoslása érdekében azt javasolta, hogy a gazdasági migránsokat vegyék őrizetbe, és toloncolják vissza őket hazájukba (HÍR24 2015). Ezt a felvetést elemezve világossá válik, hogy a kormányzó párt bevándorlás-ellenes megnyilvánulást kezdett el folytatni annak érdekében, hogy a társadalom belső nyugalmát biztosítani tudja. Ezáltal a tőle jobbra elhelyezkedő Jobbik térfelére tért át. Második érdekesség a gazdasági migránsok megkülönböztetése, mivel Rogán szerint csak a genfi konvenció hatálya alá tartozó politikai és humanitárius menekülteket kell befogadnia Magyarországnak. Ez azt is jelenti, hogy az országnak nincs szüksége azokra a munkavállalókra, akik érkehetnek akár a határon túli területekről is, lehetnek magyar nemzetiségűek (magyar útvétellel), akik az otthoni gazdasági kilátástalanság miatt érkeznek az anyaországba, ahol olcsó munkakerőként elvállalják azokat a munkákat, melyeket az anyaország nem tud betölteni a növekvő kivándorlás

következtében. Harmadszor: a gazdasági bevándorlók őrizetbe vételének jogalapja finoman szólva is kétséges a mai nyugati demokratikus szabadságjogok biztosításának rendszerében. Ez azonban a konzervatív, rendpárti hozzáállásnak logikus következménye volt a frakcióvezető részéről. A Dublin III. rendelkezései értelmében a „kérelmezők őrizetbe vételét és őrizetben tartását azon alapvető elvvel összhangban kell alkalmazni, hogy senki sem tartható őrizetben kizárólag azon az alapon, hogy nemzetközi védelmet kér. Az őrizet időtartamának a lehető legrövidebbnek kell lennie, és tiszteletben kell tartania a szükségesség és az arányosság elvét” (lásd: a 604/2013/EU rendelet (Dublin III.) 20. szakaszát). Negyedrészt a visszatoloncolás az Európai Unió és a harmadik ország közötti megállapodás értelmében valósulhat meg: vagy az állampolgárság (biztonságos származási ország) szerinti államba kerül vissza, vagy egy tranzit-országba (biztonságos harmadik ország). Ennek kivitelezéséhez azonban együttműködés szükséges, és nemzetközi megállapodások sorának a megkötése az unió és az érintett államok között.

A Fidesz reagálása mindenestre a médiamegjelenést szolgálta, ugyanis azóta nem történt előrelépés a bevándorlás szabályozásában, de uniós szinten sem sikerült eredményeket elérnie a magyar kormánynak, mivel Rogán szavaival élve „a brüsszeli politika bevándorláspárti”. Egy további érdekessége a gazdasági migráció visszaszorításának, hogy a letelepedési államkötvények vásárolóit mennyiben tekintjük e kategóriába tartozónak. Ugyanis ezek a befektetők azért vásárolnak öt éves futamidejű államkötvényt, hogy fél év után letelepedési engedélyt kapjanak, és szabadon mozogjanak a schengeni övezetben. Az ilyen célzatú államkötvény-vásárlók száma 2013 júniusa óta 2 387 volt (WIEDMANN 2015).

Magyarország Migrációs Stratégiáját és a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó tervdokumentumát a magyar kormány 2013-ban fogadta el, mely tartalmazta a magyar fél vízumpolitikai, legális és illegális migrációt érintő, a nemzetközi védelem és az integrációs szabályozását (1698/2013. (X. 4.) KORMÁNYHATÁROZAT). Elsőként ennek a módosítására lenne szükség, azonban ilyen irányú jogszabály-előterjesztést a tanulmány megírásáig nem nyújtottak be. A Belügyminisztériumban is mindössze a Belső Biztonsági Alapból valamint a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapból történő támogatások felosztásáról szóló BM rendelet társadalmi egyeztetése zajlott le (KORMÁNY.HU: A belügyminiszter tervezete...).

A magyar kormánypárt kezdeményezésére 2015 februárjában bevándorlásról szóló vitanapot is tartottak a parlamentben, ahol azonban nem sikerült konszenzust kialakítaniuk a pártoknak a témát illetően, ugyanis az ellenzék propaganda-hadjáratnak tartotta a Fidesz-KDNP megnyilvánulását, és inkább az illegális határátlépések visszaszorítását sürgette.

Az illegális határátlépők befogadóhelyre való kísérésének gyakorlata is megváltozott. Míg kezdetben rendőri őrizet mellett szállították a befogadó intézményekbe a menedékjogi kérelmet benyújtókat, addig a későbbiekben csupán útbaigazítást kaptak, hogy hol kell jelentkezniük. 2014 végén azonban a megnövekvő létszám miatt ismét a csoportos és rendőri kíséret bevezetésére került sor.

A megnövekedett illegális határátlépők és menedékkérők ellátását a valóságban nem a magyar állam állja, hanem a korábban említett, erre a célra létrehozott alapból finanszírozzák a megnövekedett terheket a tagállamok. Magyarország ennek keretében 2014 februárjában a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapból az Európai Bizottság döntése nyomán 1,21 millió eurós sürgősségi finanszírozásban részesült (NAPI.HU 2015).

Összegzés

Az illegális határátlépők aránya Magyarországon 2014-ben drasztikusan megnövekedett. Ennek hátterében két tényezőt tudunk említeni. Egyrészt a menekültek immáron több hullámban, és növekvő számú térségből érkeznek, másrészt Szerbiára koncentráldott a Magyarországra történő határátkelés lehetősége. A beszámolók szerint a távolabbi területekről jövőeknek 2–4 ezer euróba kerül az út, míg a koszovóiaknak 2–300 euróba a közlekedéstől és az embercsempészek közreműködésétől függően.

A szerbiai menekültügyi rendszer ellentétes az európai közösségi szabályokkal, az eljáró személyzet száma és szakmai színvonala is fejlesztésre szorul. Az országban további problémát jelent, hogy nincs elegendő férőhely a menedékkérők elhelyezésére. Szerbiában az elmúlt öt évben semmilyen gyakorlati lépés nem történt a déli határszakasz biztonságosabbá tételére, valamint az illegális határátlépők számának csökkentése érdekében. A szerb hatóságok abban érdekeltek, hogy az országon átvonuló migránsok Magyarországra érjenek. Szerbia miniszterelnöke, Aleksandar Vučić kijelentette, hogy az északi határszakasz ellenőrzésének megerősítésén kívül más eszközt nem tudnak alkalmazni (STOP.HU). A valóságban tényleg nem történt előrelépés a szerb kormányzat részéről, a jövőben alkalmazandó migrációs stratégia kidolgozása sem történt meg.

Magyarország a Schengeni Övezet részeseként a közösségi menekültügyi szabályozást alkalmazza. Ez a rendszer viszont a tagállamok vonakodása következtében nem megfelelően működik. Az 1990-es évektől kezdődően a részes felek leginkább a fogalom- és az illetékesség meghatározásáról döntöttek, viszont inkább a menekültek – elsősorban gazdasági bevándorlók – származási országának a gazdasági-politikai feltételein kellene közösen javítaniuk, hogy megfékezzék a tömegek vándorlását. Magyarország esetében az a legfőbb probléma, hogy az övezet második legnagyobb leterheltségével bíró tranzitországa, így az illetékesség tekintetében a menedékkérők eljárását itt kell lefolytatni, mivel itt lépték át először a határt. Ez megnövekedett terheket ró a magyar kormányzatra, viszont ennek fedezését a közösségi alapok biztosítják. Sokrétűbb volt a politikai napirend, mint maga a gyakorlati lépések száma Magyarország esetében. Itt is megállapítható, hogy nem rendelkezik az ország megfelelő számú befogadóintézménnyel, nem beszélve az illegálisan nyugatra távozó kérelmezők nagy számáról. A magyar kormányzat a retorikai bevándorlás-ellenességhez nem társított gyakorlati lépéseket, így nem módosították az ország migrációs stratégiáját sem. Orbán Viktor, miniszterelnök azzal a meggyőződéssel vett részt a 2015. április 23-i EU csúcson, hogy sikerül megállapodni a bevándorlás korlátozásában, viszont elképzelésével marginalizálódott, ugyanis a döntés értelmében megháromszorozzák az Észak-Afrika felől érkező migránsok mentésének összegét. Egy 2015. júniusi találkozó foglalkozik majd a szárazföldi határok védelmével és egy átfogó migrációs stratégia kialakításával (MTI). Közben a magyar különutasság jegyében nemzeti konzultációt tartanak a bevándorlással és a terrorizmussal kapcsolatban (KORMÁNY.HU: Nemzeti konzultáció...), a kérdések egyoldalú feltétele és a két terület összemossa a társadalom jelentős részének a tiltakozását hozta magával.

A tanulmányban prezentált kutatás anyagát 2015. április 30-ával zártam le, így a munka az azóta bekövetkezett változásokat nem tárgyalja. A kutatás további irányvonala: a szerbiai észak-bácskai területek (Magyarkanizsa és Szabadka) menekültügyi problémái, a magyar félnek a határzár felállítását támogató törekvései, továbbá a megnövekedett menekültügyi probléma európai szintű megoldásának az elemzése. Ezek a területek azonban területi korlátok miatt további tanulmányok tárgyát előlegezik.

■ Mellékletek

Határátlépés	2010.		2011.		2012.		2013.		2014.		2015. I. félév	
	HU	SRB	HU	SRB	HU	SRB	HU	SRB	HU	SRB	HU	SRB
Legális	63	n. a.	57	n. a.	83	n. a.	310	n. a.	856	n. a.	n. a.	n. a.
Illegális	2 041	3 030	1 636	7 026	2 074	7 899	18 590	4 722	41 921	16 490	110 000	66 428

1. számú melléklet: **Legális és illegális határátlépések száma a menedékkérők arányában Magyarországon és Szerbiában (2010–2015)**

Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, Komesarijat za izbeglice i migracije

Állampolgárság	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015. I. félév
Elefántcsontpart	19	n.a.	0	0	5	116	48	115
Grúz	11	n.a.	4	0	0	0	0	0
Jemen	5	n.a.	2	2	2	3	21	91
Etióp	3	n.a.	0	0	0	3	6	39
Palesztin	2	n.a.	72	94	58	83	187	246
Afganisztán	n. a.	215	318	1 693	804	492	3 017	15 294
Srí Lanka	n. a.	17	0	6	0	1	6	14
Irán	n. a.	15	9	35	19	34	85	312
Guinea	n. a.	4	0	0	14	38	24	39
Irak	n. a.	3	33	10	19	58	273	4 738
Szomália	n. a.	22	492	505	507	707	2 037	
Pakisztán	n. a.	22	348	247	207	288	1 704	
Líbia	n. a.	0	139	42	21	16	25	
Szíría	n. a.	1	20	287	1 338	9 701	37 970	
Algéria	n. a.	3	54	169	249	16	49	
Eritrea	n. a.	0	11	128	624	796	791	
Banglades	n. a.	1	12	124	66	108	349	
Kamerun	n. a.	0	3	0	40	53	294	
Kongói DK	n. a.	0	0	2	0	31	660	
Kongó	n. a.	8	0	0	36	68	62	
Gambia	n. a.	0	0	16	30	58	89	
Ghána	n. a.	0	0	0	85	157	144	
Mali	n. a.	0	0	30	226	171	167	
Nigéria	n. a.	0	1	4	149	182	322	
Szudán	n. a.	0	13	65	169	231	326	
Egyéb	12	21	25	201	183	491	240	551
Összesen	77	275	520	3 134	2 723	5 066	16 490	66 428

2. számú melléklet: **Menedékkérők Szerbiában főbb állampolgárság szerint (2008–2015)**
 Forrás: Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila: Nadležnosti i praksa u azilnom sistemu Srbije.⁵

5 Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila: Nadležnosti i praksa u azilnom sistemu Srbije. Forrás: http://apc-cza.org/azil-u-srbiji/images/publikacije/NADLEZNOSTI_I_PRAKSA_U_AZILNOM_SISTEMU_SRBIJE.pdf. Letöltve: 2015. április 18.

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015. I. félév
Bevándorolt, letelepedett, 3 hónapot meghaladó tartózkodók száma	218 268	227 185	213 732	221 604	213 361	191 925
Ebből tartózkodási engedélyek száma	32 897	33 108	32 276	33 585	40269	41 189
Menedékkérők száma	2 104	1 693	2 157	18 900	42 777	66 788

3. számú melléklet: **A Magyarországra bevándorolt, ott letelepedett és 3 hónapnál hosszabb ideig tartózkodók száma és a menekültek száma (2010–2015)**

Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

Állampolgárság	Menedékjogi kérelmek száma						Idegenrendészeti hatóság által elrendelt kiutasítások					
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015. I. félév	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015. I. félév
Koszovói	379	211	226	6 212	21 453	23 920	371	426	598	508	809	240
Szíriai	23	91	145	977	6 857	10 975	n. a.			13	122	307
Moldáv	n. a.						33	50	57	60	66	6
Albán	n. a.						n. a.			27	66	33
Török	n. a.						n. a.		45	33	59	14
Szerb	67	27	n. a.				85	53	36	40	56	25
Afgán	702	649	880	2 328	8 796	17 906	223	128	207	n. a.		
Pakisztáni	41	121	327	3 081	401	3 270	33	97	91	n. a.		
Egyéb	892	594	579	6 302	5 270	10 748	762	639	352	285	276	213
Összesen	2 104	1 693	2 157	18 900	42 777	66 788	1 507	1 393	1 386	966	1 454	838

4. számú melléklet: **A Magyarországon menedékkérelmet benyújtók száma és a hatóság által elrendelt kiutasítások száma (2010–2015)**

Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

A döntés típusa	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015. I. félév
Menekültként elismerés	74	47	68	173	240	73
Oltalmazottként elismerés	115	98	240	183	236	164
A visszaküldés tilalmának önálló megállapítása	58	11	42	4	27	3
Megszüntetés	228	165	235	11 339	23 406	54 546
Elutasítás	160	122	366	4 185	4 553	1 737
Folyamatban lévő eljárás (az adott év december 31-én)	n. a.	n. a.	n. a.	1 886	15 685	24 431

5. számú melléklet: **A menekülthatalóság által meghozott döntések (2010–2015)**

Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

Állam- polgárság	2010.		2011.		2012.		2013.		2014. I. félév		2015. I. félév	
	M	O	M	O	M	O	M	O	M	O	M	O
Szómáliai	18	23	4	1	11	47	9	41	7	14	9	24
Afgán	10	74	10	74	32	128	33	52	13	19	10	28
Iraki	6	n. a.	1	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	4	n. a.	18
Pakisztáni	n. a.	0	n. a.	2	n. a.	11	n. a.	3	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Örmény	n. a.	0	n. a.	2	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Szíriai	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	1	29	73	54	75	19	8	63
Grúz	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	0	n. a.	15	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Etióp	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	2	n. a.	4	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Egyiptomi	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	1	n. a.	3	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Koszovói	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	5	n. a.	0	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.	n. a.
Egyéb	40	18	32	19	16	25	36	33	44	42	47	31
Összesen	74	115	47	98	68	240	173	183	139	98	74	164

6. számú melléklet: **Magyarországon menekültként és oltalmazottként elismertek száma (2010–2015)**

Megjegyzés: M – menekült, O – oltalmazott.

Forrás: Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal

■ Irodalom

Dokumentumok

A Tanács 2003/343/EK rendelet (Dublin II.). Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003R0343&from=HU>. (2015. április 18.)

A Tanács 2004/83/EK (definíciós) irányelve. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004L0083&from=HU>. (2015. április 18.)

A Tanács 2004/ 2007/EK rendelete az Európai Unió Tagállamai Külső Határain Való Operatív Együttműködési Igazgatásért Felelős Európai Ügynökség felállításáról. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32004R2007&from=HU>. (2015. április 18.)

A Tanács 2005/85/EK (eljárás) irányelve. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32005L0085&from=HU>. (2015. április 18.)

Az Európai Parlament és a Tanács 2010/439/EU rendelete az Európai Menekültügyi Támogatási Hivatal létrehozásáról. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010R0439&from=HU>. (2015. április 18.)

Az Európai Parlament és a Tanács 2013/604/EU rendelete (Dublin III.). Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R0604&from=HU>. (2015. április 18.)

BAH: *Kiadványfüzetek.* Forrás: http://www.bmbah.hu/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=177&Itemid=1232&lang=hu. (2015. április 18.)

Centar za zaštitu i pomoć tražiocima azila: *Nadležnosti i praksa u azilnom sistemu Srbije.* Forrás: http://apc-cza.org/azil-u-srbiji/images/publikacije/NADLEZNOSTI_I_PRAKSA_U_AZILNOM_SISTEMU_SRBIJE.pdf. (2015. április 18.)

- Dublini Egyezmény (Dublin I.)*. Forrás: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:41997A0819%2801%29&from=HU> (2015. április 18.)
- European Commission: *Serbia Progress Report – 2014*. 2014. október.
- Európai Bevándorlási és Menekültügyi Paktum*. Forrás: <http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=HU&f=ST%2013440%202008%20INIT>. (2015. április 18.)
- Hágai-program*. Forrás: http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/fundamental_rights_within_european_union/116002_en.htm. (2015. április 18.)
- KIRS: *Migracioni profil Republike Srbije*. Forrás: <http://www.kirs.gov.rs/articles/migpublikacije.php?type1=60&lang=SER&date=0>. (2015. április 18.)
- Kormány.hu: *A belügyminiszter rendelettervezte a 2014–2020 közötti programozási időszakban a Belső Biztonsági Alapból és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapból származó támogatások felhasználásáról*. Forrás: <http://www.kormany.hu/hu/dok?page=3&source=1&type=302#!DocumentBrowse>. (2015. április 18.)
- Kormány.hu: *Nemzeti konzultáció a bevándorlásról és terrorizmusról*. Forrás: http://www.kormany.hu/download/7/e2/50000/nemzeti_konzultacio_bevandorlas_2015.pdf. (2015. április 18.)
- Magyar Helsinki Bizottság: *Szerbia, mint biztonságos harmadik ország?* Forrás: http://helsinki.hu/wp-content/uploads/Szerbia_osszegzes_HHC.pdf (2015. április 19.)
- Temperei-program*. Forrás: http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm. (2015. április 18.)
- Zakon o azil*. Forrás: http://www.kirs.gov.rs/docs/Zakon_o_azilu.pdf. (2015. április 18.)
- Zakon o upravljanju migracijama*. Forrás: http://www.kirs.gov.rs/docs/Zakon_o_upravljanju_migracijama.pdf. (2015. április 18.)
- 1698/2013. (X. 4.) Kormányhatározat a Migrációs Stratégia és az azon alapuló, az Európai Unió által a 2014–2020. ciklusban létrehozásra kerülő Menekültügyi és Migrációs Alaphoz kapcsolódó hétéves stratégiai tervdokumentum elfogadásáról. Forrás: <http://moszlap.hu/uploads/files/migrstrat0416.pdf>.

Cikkek

- Centri za azil u Republici Srbiji*. Forrás: <http://www.kirs.gov.rs/articles/azilcentri.php?type1=38&lang=SER&date=0>. (2015. április 18.)
- Hír24: *Rogán: őrizetbe kell venni a gazdasági bevándorlókat*. Forrás: <http://www.hir24.hu/belfold/2015/02/10/rogan-orizetbe-kell-venni-a-gazdasagi-bevandorlokat/>. (2015. április 18.)
- Kolektivni centri*. Forrás: <http://www.kirs.gov.rs/articles/centri.php?lang=SER>. (2015. április 18.)
- Miklósi Gábor: *Illegális bevándorlók Magyarország kapujában*. Forrás: <http://index.hu/kulfold/2012/05/24/illegalis-bevandorlok-magyarorszag-kapujaban/>. (2015. április 18.)
- MTI: *Nem szeretnék közös megoldást a menekültügyre*. Forrás: <http://kitekinto.hu/europa/2015/04/24/nem-szeretnenk-kozos-megoldast-a-menekultugyre/#.VUYIAfAeDh4>. (2015. április 18.)
- Napi.hu: *Eurómilliókat kap Magyarország a migrációs nyomás kezelésére*. Forrás: http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/euromilliokat_kap_magyarorszag_a_migracios_nyomas_kezelesere.593793.html. (2015. április 18.)
- Pannon RTV: *Foglalkozása: embercsempész*. Forrás: <http://pannonrtv.com/web/?p=36058>. (2015. április 19.)
- Stop.hu: *Vucic szerint Szerbia nem tehet az unióba irányuló illegális bevándorlásról*. Forrás: <http://stop.hu/kulfold/vucic-szerint-szerbia-nem-tehet-az-unioba-iranyulo-illegalis-bevandorlasrol/1306709/>. (2015. április 18.)
- Terhes Tamás: *Szabadka: Elhagyott gyárakban és a szemételepen tanyáznak a menekültek*. Forrás: <http://www.delhir.info/delvidek/helyben-rolunk/33674-2014-12-08-10-01-48>. (2015. április 19.)
- Vajma: *Tavaly 16.500 személy kért menedéket Szerbiában*. Forrás: <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/21583/Tavaly-16500-szemely-kert-menedeket-Szerbiaban.html>. (2015. április 18.)
- Visnovitz Péter: *„Hungary, big problem” – Magyarország kapujában várják a csodát a harmadik világ nyomorgói*. Forrás: <http://www.origo.hu/nagyvilag/20110914-szerbia-arab-es-azsiai-menekultek-a-szabadka-melletti-erdoben-.html>. (2015. április 19.)
- Wiedemann: *Kevés külföldi vett kötvényt*. Magyar Nemzet. (2015. április 16.)

ON BORDERLINE

The problem of international migration in Serbia and Hungary

Tibor Ördögh

The problem of international migration has been palpable for Serbia. A better life, thousands have migrated in recent times have been through the northern Bačka route towards Hungary. On the other side of the border, however, from 2013, it became evidently clear worry Headline acute increase in the number of migrants. Serbia unfit to handle asylum systems, while Hungary was the application of Community asylum system are connected. None of the countries have proved inadequate disposal options. The two-state's prime minister called for an effective migration solution for braking, but in practice no progress has been made. The study aims to present the background of the increased migration and the applicable regulatory system, as well as the reaction of the authorities and politicians waves of migrants.

Keywords: *illegal migration, asylum in Serbia, asylum system of European Community, reception centers, Office of Immigration and Nationality, Komesarijat za izbeglice i migracije*